

DRAAIBOEK: LEREN OVER AUTONOMIE

EEN DRAAIBOEK TER ONDERSTEUNING VAN DE LEIDINGGEVENDE EN DE KARTREKKER. ZIE OOK 'LEREN OVER AUTONOMIE - OVERZICHT' EN 'LEREN OVER AUTONOMIE - WIE DOET WAT'.

- Omschrijving** Wil je de ervaringen en/of verhalen van cliënten betreffende de eigen autonomie gaan onderzoeken, dan heb je naast een methodiek ook een plan van aanpak nodig. Dit draaiboek biedt een gids om je door het proces van leren over autonomie heen te leiden.
- Doelstelling** De doelen van de leermethodieken verhalen ophalen, schaduwen en spiegel gesprekken zijn meervoudig. Ze zijn gericht op inzicht geven in hoe de cliënten autonomie ervaren binnen de instelling, op welke wijze medewerkers hier goed mee omgaan en wat beter kan. De analyse van de verzamelde data kan aanleiding zijn voor verbeteracties ten aanzien van het bevorderen van de autonomie van cliënten.
- Organisatie voorwaarden**
- Het begrip autonomie wordt uitgedragen in de zorgvisie van de organisatie.
 - Een voldoende stabiele fase in de organisatie.
 - Nieuwsgierig zijn naar de ervaringen en het verhaal van de cliënt wat autonomie betreft.
 - Randvoorwaarden creëren voor het inzetten van een leermethodiek.
 - Bereidheid en bekwaamheid om feedback te ontvangen.
 - Bereidheid om te participeren in het analyseren van verzamelde data.
 - Openstaan om daar waar mogelijk verbeteracties te bedenken, plannen en uitvoeren in de praktijk, waarna de perspectief van de cliënt opnieuw bekeken zal worden.
 - Het is ideaal wanneer de organisatie zich afvraagt: Doen we de juiste dingen en doen we de juiste dingen goed?
- Toepassing** De leermethodieken verhalen ophalen, schaduwen en spiegel gesprekken worden op afdelingsniveau uitgevoerd.
- Werkwijze**
- Verhalen ophalen:** Cliënten worden individueel bevraagd hoe zij autonomie ervaren en waar verbeteringen gewenst zijn. Op een PG afdeling wordt de methodiek aangepast: er vinden korte gesprekken met cliënten plaats over keuzes maken en uiting kunnen geven aan eigen wensen.
- Schaduwen:** Cliënten worden individueel geobserveerd voor een afgesproken periode en hun perspectief wordt gezocht via een kort interview. Op een PG afdeling wordt geobserveerd en waar mogelijk vragen ter verduidelijking gesteld aan de cliënt en eventueel aan medewerkers.
- Spiegel gesprekken:** Medewerkers luisteren, in stilte, terwijl een groep cliënten meedoen aan een groepsinterview over hun ervaringen met autonomie. De interviewer is een ervaren interviewer.

Het project Autonomie in Samenspraak wordt gefinancierd door ZonMw. ZonMw

Vorbereiding **Algemeen**

- Interviews / gesprekken / observaties enz. plannen inclusief tijd voor uitwerking.
- Regel informatieverstrekking aan en toestemming van cliënten en evt. familieleden.
- Bepaal hoe gegevens vastgelegd worden: audio/ video/ aantekeningen?
- Zorg voor een adequate verslaglegging en een snelle terugkoppeling aan alle betrokkenen.
- Hou rekening met vervolgstappen.

Ten aanzien van cliënten en/of naasten

- Hoe wordt er met de cliënt en naasten gecommuniceerd en andersom?
- Uitleg maken voor cliënten en naasten en hen informeren.
- Stel selectiecriteria en wervingsmethoden vast voor de deelname van cliënten. Bepaal hiermee welke cliënten uigenogid worden.
- Toestemmingverklaring.

Ten aanzien van medewerkers

- Bepaal, evt. samen in het team, welke medewerkers meedoen.
- Met deelnemende medewerkers bespreken wat van hen verwacht wordt, o.a. ook wijze van verslaglegging en evt. betrokkenheid bij data analyse en terugkoppeling.
- Laten meedoen met oefen workshop.

Ten aanzien van studenten

- Opdracht schrijven voor studenten omtrent literatuuronderzoek, methode van data verzameling en analyse.
- Verder, zie hierboven: 'Vorbereiding ten aanzien van medewerkers'.

Uitvoering

- Zorg voor een aanspreekpunt voor betrokken medewerkers en cliënten.
- Check vooraf evt. benodigde ruimtes, thee/koffie, opnameapparatuur enz.
- Inleiding op papier uitgeprint.
- Denk ook aan 'debriefing' voor betrokkenen.

Analyse

- Gegevens per afdeling analyseren, betrek waar mogelijk een groep medewerkers hierbij.
- Datum afspreken wanneer analyse klaar moet zijn.
- Betrokkenen instrueren hoe data te analyseren.
- Bespreek wat nodig is qua voorbereiding, neem bijeenkomst op in rooster, denk ook aan tijd voor uitwerking.
- Na analyse maak afspraken over wie betrokken wil worden bij de terugkoppeling.

Verslaglegging

- Leg in ieder geval de resultaten vanuit de analyse vast, tevens aanbevelingen voor vervolgstappen.
- Evt. betrokken studenten kunnen de resultaten bespreken in relatie tot de literatuur over autonomie en de aanbevelingen ook aan literatuur koppelen.

Terugkoppeling

- Bepaal wanneer en hoe de bevindingen en vervolgstappen met medewerkers worden besproken.
- Maak afspraken in het team omtrent vervolgstappen: waar ligt de prioriteit, wie wil betrokken worden en in welke rol?
- Evalueer het proces tot nu toe.
- Evaluaties van de vervolgstappen alvast plannen.
- Koppel de bevindingen en vervolgstappen terug aan cliënten, naasten en andere betrokkenen.

Het project Autonomie in Samenspraak wordt gefinancierd door ZonMw. **ZonMw**